

**KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. STEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE**

Kritériá ne/výhodnosti členstva Slovenska v eurozóne

Peter Gonda

V slovenskej spoločnosti sa v súvislosti s plánovaným členstvom Slovenska v eurozóne udržiava atmosféra, že jediné, o čom má zmysel diskutovať je, ako a kedy splniť tzv. maastrichtské konvergenčné kritériá (teda menové a rozpočtové kritériá: nízka inflácia, stabilný výmenný kurz, nízke úrokové sadzby a „udržateľný“ deficit a dlh verejnej správy). Zvýrazňujú sa o to viac, že sú vraj účinným „bičom“ na rozpočtovú disciplínu vlády. To je ale pasca „nerozmýšľania v súvislostiach“. Do nej by sa podľa mňa nemali nechať zlákať napríklad ekonómovia, ktorí by mali mať schopnosť rozpoznávať aj dlhodobejšie a nepriame dôsledky akéhokoľvek rozhodnutia, respektíve kroku.

Svoju pozornosť preto zameriavam na kritériá výhodnosti alebo nevýhodnosti členstva Slovenska v eurozóne, dopĺňajúce maastrichtské konvergenčné kritériá. Opieram sa o čo možno najviac racionálne zhodnotenie, vychádzajúce zo súvislosti zavádzania eura (v kontexte toho, čo znamená a s čím súvisí experiment spoločnej meny v Európe v procese ekonomickej a inej integrácie Európy), z poznatkov o skúsenostiach z minulosti, podstatných problémov v súčasnosti a z toho odvodzovaných trendov v budúcnosti a z myšlienok klasického ekonomického liberalizmu a tradičného (konzervatívneho) chápania hodnôt v spoločnosti.

Už to naznačuje diametrálne odlišný pohľad ako posudzovanie ne/plnenia maastrichtských kritérií pre určenie vhodnosti času vstupu Slovenska do eurozóny.

* * *

Maastrichtské konvergenčné kritériá na vstup krajiny do eurozóny¹ jednoznačne vypovedajú „iba“ o prechodnej schopnosti prispôbiť nastavenie menovej a fiskálnej politiky požiadavkám terajších členov eurozóny. Maastrichtské kritériá neukazujú nič o miere pripravenosti ekonomických subjektov a podmienok na eurozónu a nevypovedajú nič o funkčnosti samotnej eurozóny. Je to do určitej miery pochopiteľné z pohľadu terajších členov EMU (Economic and Monetary Union – Hospodárska a menová únia), ktorí tak testujú „uchádzačov o klub“, či im nespôsobia finančné problémy. Plne v tomto súhlasím s prezidentom Českej republiky Václavom Klausom, že „...maastrichtské kritériá sú kritériá, ktoré majú pomôcť terajším členom EMU, či novo pristupujúca krajina by neohrozovala finančnú stabilitu eurozóny“ (Klaus 2006).

Maastrichtské kritériá by však nemali byť postačujúce z nášho pohľadu pre posúdenie toho, či členstvo v eurozóne by bolo pre nás výhodné a prospešné alebo nevýhodné a príliš rizikové. Nie sú napríklad postačujúce pre Veľkú Britániu, ktorá používa päť ekonomických testov na posúdenie toho, či by bolo pre subjekty v Británii výhodnejšie nahradiť libru eurom a byť v eurozóne. Britský minister financií Gordon Brown ich sformuloval v roku 1997 a odvtedy Veľká Británia na základe ich každoročného vyhodnotenia nevstúpila do eurozóny. Ďalším príkladom dopĺňujúcich kritérií je nedávny návrh prezidenta Českej republiky Václava Klauza a jeho „českolipských kritérií“ pre prijatie alebo neprijatie eura v ČR.

* * *

¹ V kvantifikovanej podobe konkrétne znamenajú, že v krajine, ktorá sa uchádza o členstvo v eurozóne musí byť inflácia menšia ako 1,5% + priemer inflácie troch krajín EMÚ s najnižšou infláciou, dlhodobé úrokové sadzby musia byť nižšie ako úroveň 2% + priemer úrokových sadzieb troch krajín s najnižšou infláciou, slovenská koruna musí zotrvať minimálne dva roky v ERM II vo fluktuáčnom pásme +/-15% okolo centrálnej parity, deficit verejných financií musí byť menší ako 3% HDP a verejný dlh menší ako 60% HDP.

A čo Slovensko? Ani my by sme sa nemali striktne držať iba maastrichtských konvergenčných kritérií. Brownove testy a tiež Klausove „českolipské kritériá“ môžu byť pre nás určitou inšpiráciou, i keď „Brownove testy“ vzhľadom na úplne odlišnú ekonomickú a inú úroveň Veľkej Británie oproti Slovensku iba okrajovo.

Navrhujem stanoviť kritériá ne/výhodnosti členstva Slovenska v eurozóne, postavené na logike, ktorá je prirodzená, keď uvažujeme o tom, či máme byť členom nejakého klubu. To znamená, odpovedať si racionálne na dve otázky, či je výhodnejšie pre nás vstúpiť do klubu alebo radšej vyčkať a nevstupovať do neho:

- Je tento (euro)klub životaschopný, stabilný a je predpoklad, že nám prinesie čisté výhody?
- Sme pripravení na život v tomto „klube“? Nespôsobí nám členstvo v ňom viac škody ako osohu?

Inak (exaktnejšie) povedané, odporúčam posudzovať výhodnosť alebo nevýhodnosť členstva Slovenska v eurozóne aj podľa siedmich kritérií v dvoch vzájomne previazaných blokoch (sumarizovaných v Tabuľke 1):

- A. *Systémové kritériá*, vypovedajúce o podmienkach v EMU v kontexte európskej integrácie, o miere ne/pripravenosti eurozóny na fungujúcu menovú úniu a z toho plynúcich dôsledkov
- B. *Pragmatické kritériá*, vypovedajúce o miere pripravenosti ekonomických subjektov a podmienok na Slovensku na členstvo v eurozóne.

Pri posudzovaní obidvoch blokov kritérií, tým aj potenciálnych prínosov a nákladov a rizík, je podstatné vyhodnotenie porovnania výhodnosti, keď už nebude existovať slovenská koruna a výmenný kurz s ich súčasným ponechaním. Práve vzdanie sa (relatívne pružného) výmenného kurzu domácej meny (nie národnej menovej politiky) je primárnym rizikom a základným obmedzením (nielen obmedzením pružnosti), od ktorého sa odvíjajú ďalšie riziká, osobitne tie pragmatickejšie (viac ekonomickejšie). Naznačenie klasicky liberálnych kritérií pre Slovensko však začneme výpočtom systémových kritérií, ktoré sú platné nielen pre Slovensko.

* * *

A. Systémové kritériá

Podstatné pre posúdenie výhodnosti alebo nevýhodnosti členstva Slovenska v eurozóne je, či také členstvo znamená pre nás „akceptovateľný“ vývoj európskej integrácie, na základe hodnotového postoja každého jednotlivca a miery rizika súvisiacej s EMU (teda „pripravenosti Európy“ na fungujúcu menovú úniu). Z pohľadu princípov klasického liberalizmu, tradičných (konzervatívnych) hodnôt a aj z pohľadu dlhodobej úspešnosti a blahobytu ľudí preto považujem za najdôležitejšie a nevyhnutné, aby boli splnené štyri systémové kritériá členstva v eurozóne:

1. Priaznivejšie podmienky pre osobnú slobodu a konkurenciu (vrátane podmienok v daňových a sociálnych systémoch)
2. Predpoklady pre vyšší ekonomický rast a životnú úroveň obyvateľov
3. Záruka finančnej stability, s predpokladmi do budúcnosti
4. Podmienky pre fungujúcu menovú úniu bez významnejších rizík cyklických výkyvov a/alebo finančného kolapsu.

Tab. č.1: Kritériá ne/výhodnosti členstva Slovenska v eurozóne²

KRITÉRIÁ		ÁNO, splnené	NIE, nesplnené
SYSTÉMOVÉ vonkajšie – „ne/pripravenosť Európy na fungujúcu menovú úniu	1. Priaznivejšie podmienky pre osobnú slobodu a konkurenciu (vrátane daňových a sociálnych systémoch)		x
	2. Predpoklady pre vyšší ekonomický rast a životnú úroveň obyvateľov		x
	3. Záruka finančnej stability, s predpokladmi do budúcnosti		x
	4. Podmienky pre fungujúcu menovú úniu bez významnejších rizík cyklických výkyvov a/alebo finančného kolapsu		x
PRAGMATICKÉ vnútorné – „ne/pripravenosť Slovenska“	5. Schopnosť využívať výhody nižších transakčných nákladov	x	
	6. Nevyvolávanie tlakov na vyššiu infláciu a nenáchylnosť na cyklické výkyvy		x
	7. Schopnosť pružne reagovať na prípadné externé šoky		x

Legenda: (x) autorom odhadované a v texte zdôvodnené hodnotenie plnenia kritérií z pohľadu súčasnej situácie, uvádzané iba ako ilustračný príklad.

Zdroj: Autor, Brown (1997), Klaus (2006)

Ad 1. Priaznivejšie podmienky pre osobnú slobodu a konkurenciu

Primárne kritérium ne/výhodnosti členstva krajiny v eurozóne by mohlo byť posudzované kombináciou kritérií zameraných na mieru (ekonomickú) slobody, ne/obmedzovania konkurencie, priestoru pre individuálne rozhodovania, rôznosť, dobrovoľný princíp, ako aj mieru harmonizovania daňových, sociálnych a iných systémov v ekonomike.

Z pohľadu videnia súčasnej perspektívy hodnotím, že toto kritérium nie je splnené, lebo po vstupe Slovenska do eurozóny by došlo k obmedzeniu osobnej slobody a konkurencie najmä kvôli tomu, že administratívne nanútenie používania eura ako jediného zákonného platidla posilňuje centralizáciu rozhodovaní v Únii, konkrétne v menovej politike (presunutej z národnej na nadnárodnú úroveň). Zároveň by to znamenalo silnejší tlak aj na harmonizáciu ostatných podmienok, vrátane daňovej a sociálnej oblasti v Únii a pre Slovensko tlak na vyššie dane, komplikovanejší daňový systém a finančne náročnejšie súčasti sociálneho systému.

² Kritériá vypracované autorom pre týždenník .týždeň (publikované v skrátenej podobe v čísle 5/2007). Autor pri ich vypracovaní vychádzal z výsledkov vlastnej práce v rokoch 2003 až 2006 a do určitej miery sa inšpiroval aj tzv. „českolipskými“ kritériami, definovanými prezidentom ČR Václavom Klausom v roku 2006 a piatimi ekonomickými testami Veľkej Británie, ktoré sformuloval britský minister financií Gordon Brown.

Vstupom do eurozóny by Slovensko podporilo ekonomickú integráciu Európy na systémovo deformovanom a konkurencieschopnosť brzdiacom základe (centrálne riadená harmonizácia a zjednocovanie podmienok, nie konkurencia a rôznosť).

Ad 2. Predpoklady pre vyšší ekonomický rast a životnú úroveň obyvateľov

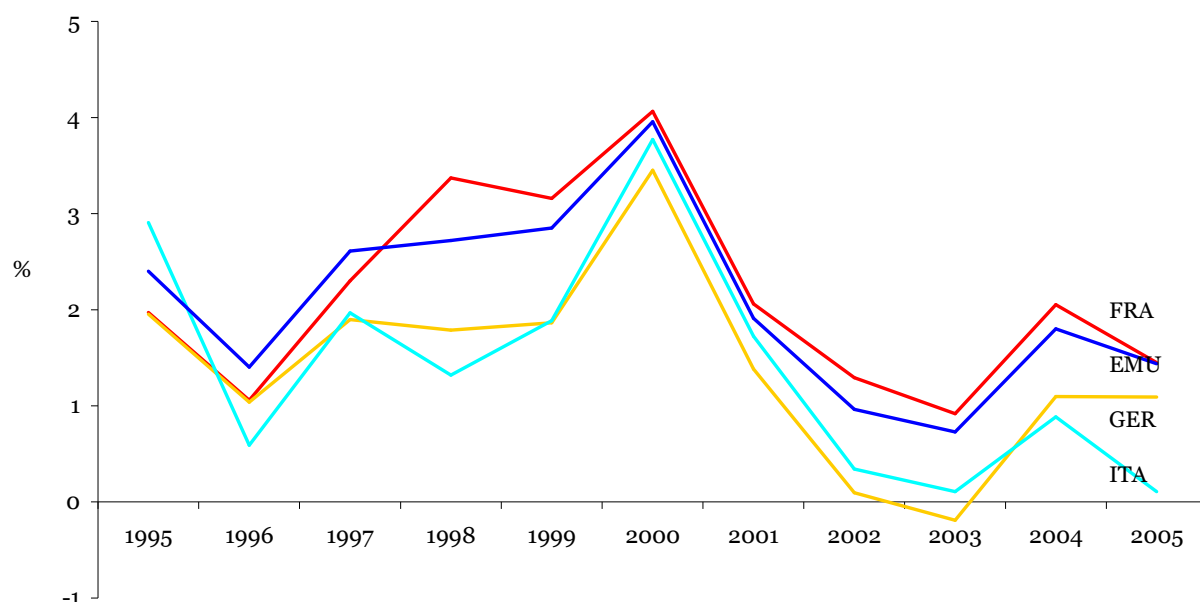
Riadená harmonizácia celkovo vedie k spriemerovávaniu a brzdí snahy byť úspešnejším, spôsobuje obmedzovanie konkurencie a presúvania sa za lepšími podmienkami, tým znižovanie rastu ekonomickej výkonnosti a životnej úrovne obyvateľov Únie.

„Kritérium vyššieho ekonomického rastu“ nepovažujem v dnešných podmienkach eurozóny tiež za splnené. Členstvo krajiny (aj Slovenska) v eurozóne nie je zárukou vyššieho ekonomického rastu a životnej úrovne obyvateľov v tejto krajine, lebo zviazanosť fixným výmenným kurzom, nižšia účinnosť centralizovanejšej menovej politiky ECB vo vzťahu k podmienkam v krajine (na Slovensku), regulované trhy (osobitne trhy práce), finančne náročné sociálne systémy a nepružné a stále viac harmonizované podmienky v eurozóne prinajmenšom v strednodobom horizonte prevažujú faktory, ktoré pozitívne vplyvajú na ekonomický rast.

Je pravda, že menové politiky sú i na národnej úrovni málo účinné a vplyv na ekonomiku nie je veľký. Rozhodnutia centralizovanejšej menovej politiky ECB však budú ešte menej účinné k podmienkam na Slovensku ako sú rozhodnutia NBS. Jednotná menová politika ECB prehĺbuje problémy niektorých krajín už dnes (napríklad Nemecko, ktoré má príliš regulovaný trh práce a štedrý sociálny systém). Negatívne dopady (aj) na ekonomiku SR v dôsledku nižšej účinnosti a ťažšej kontrolovateľnosti centralizovanej a uniformnej menovej politiky ECB sú reálnym rizikom.

To, že členstvo v eurozóne neprispieva k vyššiemu ekonomickému rastu a životnej úrovni, potvrdzujú všeobecne známe údaje o nízkom reálnom ekonomickom raste súčasných krajín eurozóny po vstupe do EMU. Platí to najmä pre rozhodujúce ekonomiky Nemecka, Francúzska a Talianska, ako aj pre priemer EMU (pozri Graf č. 1).

Graf č. 1: Reálny ekonomický rast vo vybraných krajinách EMU

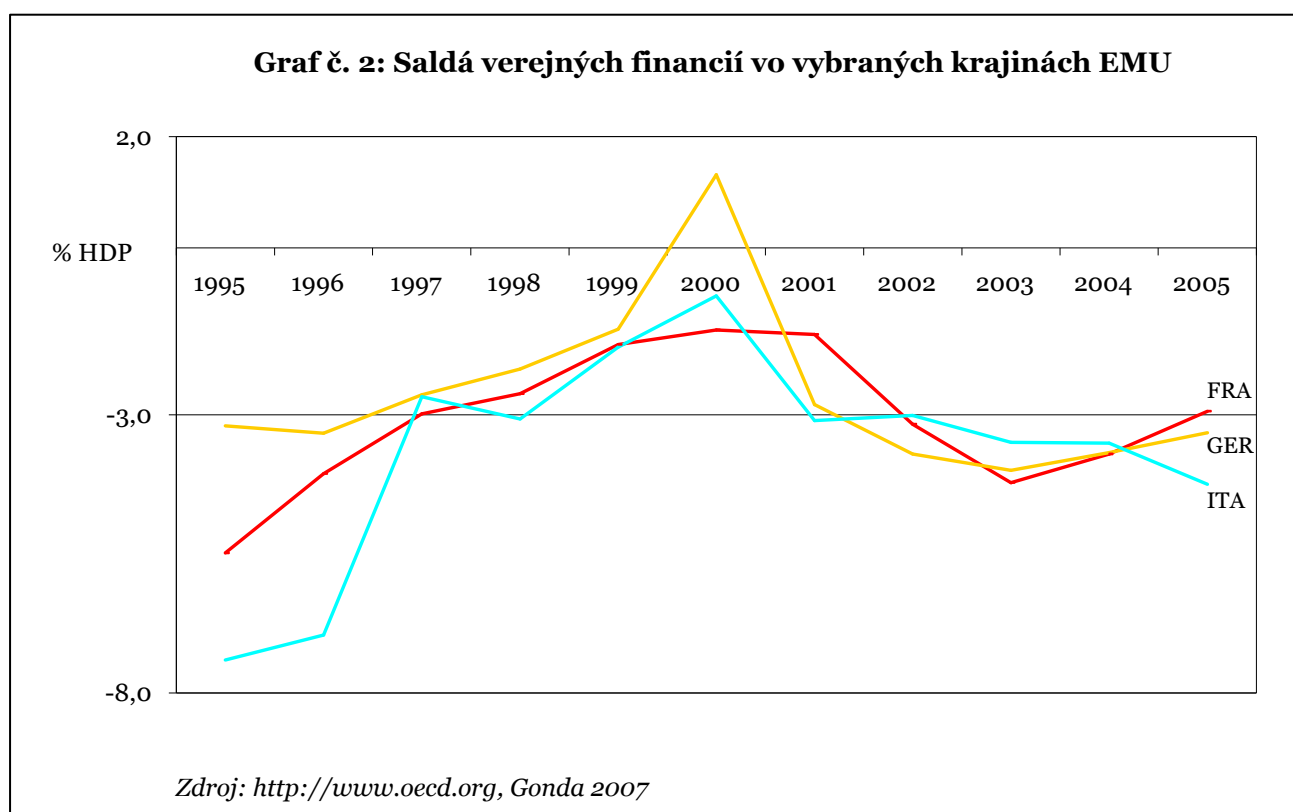

Zdroj: <http://www.oecd.org>, Gonda 2007

Ad 3. Záruka finančnej stability, s predpokladmi do budúcnosti

Obdobne to platí aj pre ďalšiu deklarovanú výhodu - EMU ako garant finančnej stability, osobitne čo sa týka rozpočtovej disciplín vlád krajín eurozóny.

Uvedené kritérium tiež nepovažujem za splnené, keďže spoločná mena (euro) nie je v súčasnej kombinácii národných fiskálnych politík s nadnárodnou menovou politikou v eurozóne garantom fiskálnej zodpovednosti vlád. Naopak, „motivuje“ ich prenášať časť finančnej záťaže na ECB a vedie ich k menej efektívnemu a zodpovednému splácaniu verejných dlhov národných vlád v jednej spoločnej mene. Vlády nemajú motiváciu znižovať rozpočtové deficity, ale naopak, prejavuje sa u nich tendencia k stále vyšším deficitom až po (resp. nad) úroveň 3% HDP. Takéto "fiskálne čierne pasažierstvo", respektíve „morálny hazard rozpočtových politík“ sa v praxi prejavuje u stále viacerých vlád, najmä v najväčších krajinách (pozri Graf č. 2).

Ad 4. Podmienky pre fungujúcu menovú úniu bez významnejších rizík cyklických výkyvov a/alebo finančného kolapsu

Kritérium „podmienok pre fungujúcu menovú úniu“ by mohlo byť hodnotené mierou regulácií jednotlivých trhov v krajinách eurozóny, mierou mobility a mierou pružnosti pracovnej sily a podobne.

Ani toto kritérium nemožno z pohľadu dnešnej situácie považovať za splnené, keďže dnešná eurozóna nemá vytvorené pevné základy pre jej dlhodobé fungovanie bez cyklických výkyvov a/alebo finančného kolapsu.

Dôvodom toho sú regulované trhy (najmä trhy práce a trhy s bytmi), nepružná a veľmi málo mobilná pracovná sila, značné a prirodzené rozdiely v ekonomickej výkonnosti, hospodárskych politikách a záujmoch vlád jednotlivých krajín EMU a nereformované sociálne systémy v Únii. Ekonomická, kultúrna a jazyková heterogenosť, rôzne ekonomicke podmienky a skúsenosti, nízka pružnosť a mobilita práce sú podstatnými faktormi, ktoré napovedajú, že Európa nie je a v dohľadnej dobe nebude vhodným priestorom pre vytvorenie menovej únie, ktorá by bola

dlhodobo udržateľná bez výraznejších negatívnych dopadov na obyvateľov v nej.³ V eurozóne sú však „otvorené“ vážne finančné pnutia, vyplývajúce napríklad z financovania nákladov dôchodkových systémov.

Konflikt medzi štedrými a nákladnými sociálnymi systémami a potrebami pre funkčnú menovú úniu je síce v eurozóne širší, ale práve tlaky na financovanie dôchodkových schém považuje riaditeľ Cato Institute za zdroj rozpadu EMU. Na prednáške CEQLS v Bratislave minulého roka uviedol, že „...najväčší hroziaci asymetrický šok vyplýva z rozdielov medzi systémami dôchodkového a zdravotného poistenia v členských krajinách. Vlády, ktoré sľubujú štedré dôchodky a zdravotnú starostlivosť v krajinách s klesajúcim počtom obyvateľov, budú najzraniteľnejšie a to bude čoraz zrejmejšie potom, ako za pár rokov začnú odchádzať do dôchodku prvé silné populačné ročníky po II. svetovej vojne. Tieto vlády budú nevyhnutne čeliť niektorej kombinácii zvyšovania daní a redukcii garantovaných dôchodkov a dávok v zdravotnej starostlivosti. Na druhej strane, vlády s nižšou mierou vládou garantovaných sociálnych dávok a s relatívne mladou a počtom rastúcou populáciou budú mať oveľa menej problémov počas niekoľko najbližších desaťročí. Nevieť, ako by EMÚ mohla prežiť tento asymetrický šok“. (Niskanen 2005).

* * *

B. Pragmatické kritériá

Dôležité, ale nie tak ako systémové kritériá, je plnenie aj pragmatických kritérií, ktoré vypovedajú o miere pripravenosti ekonomických subjektov a podmienok v SR na eurozónu, konkrétne:

5. Schopnosť využívať výhody nižších transakčných nákladov ekonomických subjektov
6. Nevyvolávanie tlakov na vyššiu infláciu a nenáchylnosť subjektov v SR na cyklické výkyvy
7. Schopnosť „ekonomiky SR“ pružne reagovať na prípadné externé šoky

Ad 5. Schopnosť využívať výhody nižších transakčných nákladov ekonomických subjektov

Kritérium „schopnosti využívať výhody nižších transakčných nákladov“ možno považovať za jediné spomedzi zadaných siedmich kritérií, ktoré je splnené. Dôvodom je skutočnosť, že väčšina zahranično-obchodných výmen slovenských subjektov je so zahraničnými subjektmi z krajín dnešnej EMU a ostatných krajín EÚ. Napríklad vývoz slovenských subjektov do týchto krajín tvoril v roku 2004 cca 85% celkového vývozu SR.

Preto bude môcť relatívne dosť veľa subjektov využiť jediný, aj keď tiež iba nepatrný, prínos zavedenia eura: úspory zo zníženia transakčných nákladov, a to z dôvodu zrušenia poplatkov pri

³ Dokumentuje to napríklad porovnanie s menovou úniou v USA. Kým USA je jeden (aj keď heterogénny) štát s jedným jazykom, tak pre Európu je jazyk bariérou. Hlavne pre medzinárodnú mobilitu pracovnej sily. V USA sú menšie rozdiely v ekonomickej výkonnosti v jednotlivých zemepisných oblastiach. Aj keď v Texase v porovnaní s Kaliforniou existujú významné rozdiely, rozdiel medzi Gréckom či juhom Talianska a Luxemburskom je markantnejší. Nehovoriac o nedávno začlenených krajinách do EÚ. V USA je menej regulácií a čo je podstatné - sú tam oveľa pružnejšie trhy práce a pracovná sila je neporovnateľne pružnejšia a mobilnejšia. USA majú pružnejšie aj ceny a mzdy. Vplyv odborov na mzdovú politiku je podstatne menší než v Európe. V mnohých krajinách EÚ zasahujú odbory významnou mierou do ekonomického rozhodovania, vrátane do hospodárskych politík vlád. To všetko (menšie rozdiely v hospodárskych cykloch, menej regulácií a pružnejšie trhy práce, vyššia mobilita pracovnej sily, flexibilnejšie ceny a mzdy, či spoločný jazyk) sú charakteristiky, ktoré znamenajú, že v USA sú lepšie podmienky pre fungovanie menovej únie. Vytvárali sa a vznikali približne 150 rokov (Rockoff 2000). Na druhej strane sú štáty USA samostatné vo viacerých politikách (napríklad v sociálnej a čiastočne v daňovej politike).

výmene korún eurami. Táto výhoda vstupu Slovenska do eurozóny sa preceňuje. NBS napríklad odhaduje tieto úspory v ekonomike SR na iba 0,36% HDP, pričom v krajinách s vyspelejšími finančnými službami ako napríklad Veľká Británia sa odhadujú tieto úspory na ešte nižšej úrovni (napríklad 0,1% HDP – Minford 2004). Týkajú sa pritom iba časti obyvateľov (najviac cestujúcich) zväčša krátky čas v roku a iba časti podnikateľských subjektov (orientovaných na obchod v eurových transakciách). Úspory z nižších transakčných nákladov budú celkovo v ekonomike kompenzované poklesom transakčných výnosov bánk zo straty príjmu z poplatkov za výmeny medzi korunami a eurami. NBS ich pre ekonomiku SR odhaduje na úrovni 0,2% HDP.

Iné deklarované výhody eura – zníženie kurzového rizika, či vyššia transparentnosť cien sú plne zanedbateľné. Napríklad úspory zo zníženia kurzového rizika odhaduje NBS iba na 0,02% HDP (najmä z dôvodu minimálneho využívania poisťovania mien proti kurzovému riziku).

Ad 6. Nevyvolávanie tlakov na vyššiu infláciu a nenáchylnosť subjektov v SR na cyklické výkyvy

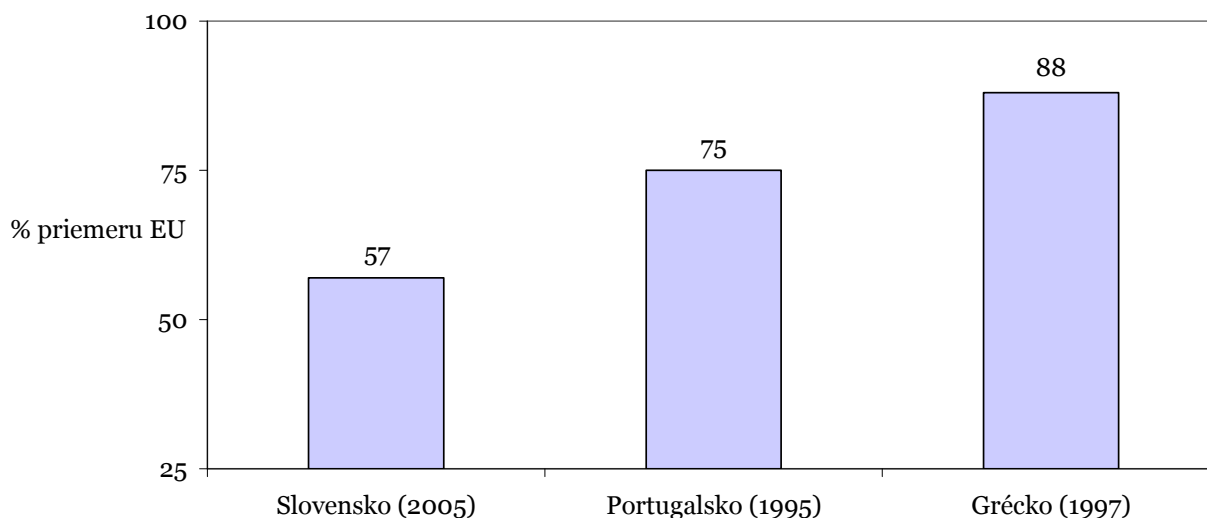
Ďalšie kritérium v rámci čisto ekonomických kritérií vypovedá o podmienkach v reálnej ekonomickej úrovni, v štruktúre ekonomiky a osobitne v cenovej úrovni a úrovni výmenného kurzu. Problémom Slovenska nie je ekonomická výkonnosť, či napríklad vlastnícka štruktúra ekonomiky. Ani rozdielne hospodárske cykly v SR a v krajinách EMU nie sú alebo nemusia byť zdrojom akéhokoľvek ekonomického problému. Stotožňujem sa totiž s vyjadrením nositeľa Nobelovej ceny za ekonómiu Roberta Mundella, že *"existencia spoločnej meny v rámci viacerých krajín môže zmierniť negatívne dopady asymetrických šokov vďaka lepšiemu rozloženiu rizika a diverzifikácie portfólia"* (Mundel 1973).

Uvedené kritérium členstva Slovenska v eurozóne však nie je splnené, čo sa týka neexistencie významnejších tlakov na infláciu a ani z pohľadu nenáchylnosti subjektov na cyklické výkyvy.

Tlaky na vyššiu infláciu a na nahradenie koruny eurom pri podhodnotenom kurze sú v skorom vstupe SR do eurozóny reálne kvôli značnému zaostávaniu cenovej hladiny na Slovensku za cenovou hladinou v EMU.

Pri veľkom rozdielne v cenových hladinách (ako je to v prípade Slovenska v súčasnosti – pozri Graf č. 3) existujú významné tlaky na vyššiu infláciu a rýchlejšie približovanie sa k cenovej hladine EMU, spôsobované najmä približovaním sa k cenovej úrovni k hladine v EMU (vyššou infláciou ako v dnešných krajinách EMU, nie aj zhodnocovaním nominálneho kurzu ako dnes). Proti tomu stojí nielen kritérium nízkej inflácie na vstup do EMU, ale aj menová politika ECB, ktorá sa môže snažiť razantne brzdiť vyššiu infláciu najmä v prípade jej prejavu aj u ostatných nových členov eurozóny. Môže to realizovať aj za cenu brzdzenia ekonomického rastu a približovania sa týchto nových krajín k úrovni dnešných krajín v EMU.

Graf č. 3: Cenová hladina

Pozn.: Porovnávajú sa údaje o cenových hladinách vo vybraných krajinách v roku, ktorý zodpovedá obdobiu 4 rokov pred ich vstupom do eurozóny (reálnym v prípade Portugalska a Grécka a plánovaným v prípade Slovenska).

Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>, NBS 2006

Obdobne pri takomto cenovom zaostávaní platí, že slovenská koruna sa pravdepodobne nahradí eurom pri podhodnotenom kurze, čo vytvára riziko (relatívnych) strát pre majiteľov úspor a iných domácich aktív.

Uvedené kritérium nie je splnené ani čo sa týka nenáchylnosti na cyklické výkyvy, lebo závislosť produkcie a zamestnanosti SR od firiem v cyklicky zraniteľných odvetviach, najmä v automobilovom, naopak zvyšuje v podmienkach Slovenska náchylnosť na cyklické výkyvy s negatívnymi dopadmi na nezamestnanosť v prípade externého šoku.

Ad 7. Schopnosť „ekonomiky SR“ pružne reagovať na prípadné externé šoky

Ani ostatné kritérium nie je z pohľadu dnešného stavu splnené, predovšetkým kvôli nízkej pružnosti ekonomických subjektov a podmienok Slovenska, predovšetkým kvôli nízkej reálnej pružnosti a (medzinárodnej) mobilite slovenskej pracovnej sily. Tú čiastočne potvrdzuje veľmi nízke percento sťahovania (oficiálne v roku 2002 iba 1,7%). Mobilita pracovnej sily je nízka najmä v prípade sťahovania sa za prácou ľudí v strednom a stredne vyššom veku. Výraznou bariérou je napríklad neznalosť cudzieho jazyka. Pri neexistencii výmenného kurzu a nepružných prac. silách by prípadný externý šok mal kompenzovať pohybom cien a miezd, aj smerom dole, čomu (v prípade miezd) bránia napríklad odbory.

* * *

Obdobný uhol pohľadu na kritériá ne/výhodnosti členstva Slovenska v eurozóne nie je politický, nie je propagačný a nie je zameraný proti Európe a ani proti euru. Nehovorí ani o vstupe alebo nevstupe Slovenska do eurozóny. „Iba“ dopĺňa maastrichtské konvergenčné kritériá a spolu s nimi vypovedá o výhodnosti alebo nevýhodnosti byť v čase zvažovania členom eurozóny.

Z hodnotenia navrhnutých kritérií ne/výhodnosti členstva SR v eurozóne (sumarizovaného v tab. č. 1) vyplýva, že zo siedmich zadaných kritérií ne/výhodnosti členstva Slovenska v eurozóne⁴ nie je z pohľadu súčasnosti splnených šesť z nich a iba jedno kritérium je splnené (kritérium č. 5. *Schopnosť využívať výhody nižších transakčných nákladov ekonomických subjektov*).

Členstvo Slovenska v eurozóne preto považujem z pohľadu dnešnej situácie pre občanov SR za nevýhodné a rizikové. Odpoveďou vlády, ktorá by nevháňala „svojich“ občanov do neprimeraného rizika by preto mohlo byť zdôvodnene odložiť vstup Slovenska do eurozóny a podložiť ho nielen plnením maastrichtských konvergenčných kritérií, ale aj plnením napríklad navrhnutých siedmich systémových a pragmatických kritérií.

Literatúra:

Brown, G.: Speech to the House of Commons on Economic and Monetary Union. October 2007. <http://www.bmdf.co.uk/brownfivetests.pdf>

Eichengreen, B.: European Monetary Unification. Journal of Economic Literature. September 1993, pp. 1321-1357.

Gonda, P.: Čím podmieniť členstvo v eurozóne. Hospodárske noviny. 11. august 2003

Gonda, P.: Negatívne skúsenosti sa nedoceňujú. Alternatívny pohľad na dôsledky zavedenia eura na Slovensku. Financie 1/2007, s. 18-19.

Klaus, V.: Klausova kritéria pro přijetí (či nepřijetí) společné evropské měny. Lidové noviny, 20.1.2006.

Minford, P.: Britain, the Euro, and the Five Tests. Cato Journal, Vol. 24, Spring/Summer 2004, pp. 75-87.

Mundell, R.: Uncommon Arguments for Common Currencies. In: Johnson, H. G. – Swoboda, A. K. (ed.): The Economics of Common Currencies, Allen and Unwin, pp. 143-32. 1973.

Niskanen, W.: Alternatívy politickej a ekonomickej budúcnosti Európy. Prednáška na „Conservative Economic Quarterly Lecture Series“. Bratislava, 8. december 2005.

Pinera, J.: Will the Pension Time Bomb Sink the Euro? Cato Journal, Vol. 24, Spring/Summer 2004, pp. 45-50.

Rockoff, H.: How Long Did Take the United States to Become an Optimal Currency Area? NBER Working Paper Series on Historical Factors in Long Run Growth. National Bureau of Economic Research. April 2000.

Schwartz, P.: The Euro, For and Against. TREND 23.10.2004. <http://www.etrend.sk>

Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstva, Národná banka Slovenska. 2006.

Internetové zdroje:

<http://www.cato.org>

⁴ Každé kritérium by však malo podliehať súboru kvantifikovaných prepočtov a ekonomických testov, čo je úloha pre výskumné zložky NBS, MF SR, SAV, vysoké školy a súkromné (komerčné aj neziskové) inštitúcie.

<http://www.cne.org/>

<http://euobserver.com/>

<http://www.etrend.sk/>

<http://www.euro-know.org/>

<http://www.europa.eu.int>

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

<http://www.free-europe.org>

<http://www.nbs.sk/>

<http://www.oecd.org>

Kritériá ne/výhodnosti členstva Slovenska v eurozóne

Autor: Ing. Peter Gonda, PhD.

Neprešlo jazykovou korektúrou.
Copyright © Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika
Medená 5
811 02 Bratislava
tel.: 02 / 546 300 61
fax: 02 / 546 300 62
e-mail: conservative@institute.sk
web: <http://www.konzervativizmus.sk>